

บทความวิจัย

สมรรถนะและความต้องการพัฒนาสมรรถนะ
ของพยาบาลวิชาชีพในงานพยาบาลฉุกเฉินและนิติเวช
ในโรงพยาบาลชุมชน จังหวัดสงขลา
Competencies and Development Needs of Professional Nurses
in Emergency and Forensic Nursing
at Community Hospitals in Songkhla Province

อารยา ตวันปุเต๊ะ¹ ปราโมทย์ ทองสุข² ชุติวรรณ ปุรินทรภิบาล^{2*}
Arraya Tuwanputeh¹ Pramot Thongsuk² Shutiwan Purinthrapibal^{2*}

¹พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ โรงพยาบาลสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา

¹Registered Nurse, Professional Level, Sabayoi Hospital, Songkhla, Thailand.

²ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จังหวัดสงขลา

²Assistant Professor, Faculty of Nursing, Prince of Songkla University, Songkhla, Thailand.

*ผู้รับผิดชอบหลัก: shutiwan.p@psu.ac.th

*Corresponding author: shutiwan.p@psu.ac.th

Received 23 November 2024 • Revised 12 December 2024 • Accepted 3 February 2025

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์: เพื่อศึกษาระดับสมรรถนะในงานและความต้องการพัฒนาสมรรถนะของพยาบาลวิชาชีพงานอุบัติเหตุฉุกเฉินและนิติเวชในโรงพยาบาลชุมชน จังหวัดสงขลา **วิธีการ:** การวิจัยเชิงพรรณนา กลุ่มตัวอย่าง คือ พยาบาลวิชาชีพงานอุบัติเหตุฉุกเฉินและนิติเวชในโรงพยาบาลชุมชน จังหวัดสงขลา ยกเว้นหัวหน้างาน จำนวน 152 คน เครื่องมือวิจัย คือ แบบสอบถามแบ่งเป็น 3 ส่วน คือ 1) ข้อมูลทั่วไป 2) ระดับสมรรถนะในงาน และ 3) ความต้องการพัฒนาสมรรถนะแบบสอบถามส่วนที่ 2 และ 3 ได้รับการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (CVI = .97 และ 1.0) และค่าความเที่ยง (Cronbach's alpha = .98) วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความถี่และร้อยละ **ผลการศึกษา:** 1) คะแนนเฉลี่ยของระดับสมรรถนะในงานของพยาบาลวิชาชีพอยู่ในระดับมาก ($M = 4.10$, $SD = .50$) โดยด้านการช่วยชีวิตผู้ป่วยมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($M = 4.31$, $SD = .59$) และ 2) ความต้องการพัฒนาสมรรถนะในงานอยู่ในระดับมาก ($M = 4.10$, $SD = .50$) โดยด้านที่มีความต้องการสูงสุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ การติดตามเฝ้าระวังอย่างต่อเนื่อง ($M = 4.30$, $SD = .67$) การช่วยชีวิตผู้ป่วย ($M = 4.22$, $SD = .78$) และการจำแนกประเภทผู้ป่วย ($M = 4.22$, $SD = .69$) **สรุป:** ควรวางแผนพัฒนาบุคลากรโดยใช้ข้อมูลการประเมินสมรรถนะด้วยตนเองของพยาบาล เพื่อยกระดับการดูแลในงานอุบัติเหตุฉุกเฉินและนิติเวช

คำสำคัญ: พยาบาลวิชาชีพงานอุบัติเหตุฉุกเฉินและนิติเวช; สมรรถนะในงาน; ความต้องการพัฒนาสมรรถนะ; โรงพยาบาลชุมชน

Abstract

Objectives: To assess the competency levels and competency development needs of professional nurse in emergency and forensic nursing at community hospitals in Songkhla Province. **Methods:** This descriptive study included 125 professional nurses working in emergency and forensic nursing departments at community hospitals in Songkhla Province, excluding department heads. The research instrument was a questionnaire divided into three parts: 1) general information, 2) competency levels, and 3) competency development needs. The content validity of part 2 and 3 was reviewed by three experts, yielding CVI values of .97 and 1.0, respectively, and reliability was confirmed with a Cronbach's alpha coefficient of .98. Data were analyzed using mean, standard deviation, frequency, and percentage. **Results:** The overall competency level of professional nurses was high ($M = 4.10$, $SD = .50$), and the highest mean score among the nine categories was resuscitation competency ($M = 4.10$, $SD = .50$), with "life-saving" skills scoring the highest ($M = 4.31$, $SD = .59$). 2) The overall competency development needs were also high ($M = 4.10$, $SD = .50$), "life-saving" ($M = 4.22$, $SD = .78$), and "patient triage" ($M = 4.22$, $SD = .69$). **Conclusion:** Competency development plans should utilize self-assessment data from professional nurses to enhance the quality of care in emergency and forensic nursing.

Keywords: emergency nurse; competencies; needs of competency development; community hospitals

ความสำคัญของปัญหา

สมรรถนะเป็นคุณลักษณะเชิงพฤติกรรมที่เป็นผลมาจากความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะภายในตัวบุคคล บุคลากรจำเป็นต้องมีเพื่อให้การปฏิบัติงานประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย เป็นสิ่งที่สามารถพัฒนาและวัดผลได้ การมีสมรรถนะที่เหมาะสมจะช่วยให้บุคลากรสามารถปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทของงานอุบัติเหตุฉุกเฉินและนิติเวชซึ่งมีความซับซ้อนและต้องการการตัดสินใจที่รวดเร็วและแม่นยำ สมรรถนะหลักของพยาบาลวิชาชีพงานอุบัติเหตุฉุกเฉินประกอบด้วย 6 ด้าน¹ ได้แก่ ด้านการประสานความร่วมมือ ด้านการตัดสินใจ ด้านภาวะผู้นำ ด้านการแก้ปัญหา ด้านการทำงานเป็นทีม และด้านความรู้เฉพาะสาขา² สมรรถนะเฉพาะของพยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในงานอุบัติเหตุฉุกเฉินและนิติเวชในโรงพยาบาลชุมชนมีความสำคัญต่อการให้การดูแลผู้ป่วยอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในสถานการณ์ในการดูแลผู้ป่วยในภาวะวิกฤตและการจัดการสถานการณ์ฉุกเฉิน อีกทั้งในปี พ.ศ. 2561 กระทรวงสาธารณสุข มีการปรับโครงสร้างโรงพยาบาลชุมชนโดยการปรับระบบงานอุบัติเหตุฉุกเฉินเป็นงานอุบัติเหตุฉุกเฉินและนิติเวช ทำให้พยาบาลต้องพัฒนาสมรรถนะเฉพาะในการปฏิบัติงานด้านนิติเวชเพิ่มอีกหนึ่งด้าน เพื่อให้พยาบาล

ฉุกเฉินมีความสามารถในการปฏิบัติงานด้านการพยาบาล การตรวจรักษาเบื้องต้น และงานด้านนิติเวช ซึ่งสมรรถนะเฉพาะที่จำเป็น ได้แก่ ความรู้และทักษะในการดูแลผู้ป่วยฉุกเฉิน ความสามารถในการเก็บรวบรวมหลักฐานทางการแพทย์ การดูแลผู้ป่วยที่เกี่ยวข้องกับคดีความและความสามารถในการรับมือกับสถานการณ์ฉุกเฉินต่าง ๆ งานอุบัติเหตุฉุกเฉินและนิติเวชประกอบด้วย 5 ระบบหลัก³ ได้แก่ 1) ระบบงานบริการการแพทย์ฉุกเฉิน^{4,5} 2) ระบบงานบริการการรักษาฉุกเฉินในโรงพยาบาล 3) ระบบการส่งต่อ⁶ 4) ระบบงานบริการการจัดการสาธารณสุขด้านการแพทย์และสาธารณสุข และ 5) ระบบงานนิติเวช⁷ ดังนั้น พยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในงานอุบัติเหตุฉุกเฉินและนิติเวชจะต้องมีความสามารถเชิงสมรรถนะหลักและสมรรถนะเฉพาะในการดูแลผู้ป่วยเพื่อให้ผู้ป่วยปลอดภัยและได้รับการรักษาพยาบาลอย่างมีคุณภาพตามมาตรฐานวิชาชีพ

งานอุบัติเหตุฉุกเฉินและนิติเวชโรงพยาบาลชุมชนเป็นหน่วยงานที่ให้บริการผู้ป่วยที่ได้รับบาดเจ็บและผู้ป่วยที่มีภาวะเจ็บป่วยฉุกเฉิน ให้บริการผู้ป่วยทั้งในและนอกโรงพยาบาลตลอด 24 ชั่วโมง กระทรวงสาธารณสุขมีนโยบายพัฒนาศักยภาพงานอุบัติเหตุฉุกเฉินและนิติเวชโรงพยาบาลชุมชน (รพช.) ให้เป็นการแพทย์ฉุกเฉินคุณภาพ เพื่อให้ผู้รับบริการเข้าถึงบริการสุขภาพได้สะดวก รวดเร็ว ตามแผน

พัฒนาระบบบริการสุขภาพ^๑ (service plan) เพื่อรองรับและแก้ไขปัญหาสุขภาพที่สำคัญของประเทศไทย มีเป้าหมายเพื่อให้ผู้ป่วยได้รับการดูแลอย่างถูกต้อง รวดเร็ว ปลอดภัย และสามารถกลับไปดำเนินชีวิตได้ตามปกติ ลดอัตราการเสียชีวิตและทุพพลภาพ^๑ โดยใช้หลักการเครือข่ายบริการที่ไร้รอยต่อ (seamless health service network) โรงพยาบาลชุมชนในจังหวัดสงขลา มีการพัฒนาระบบการแพทย์ฉุกเฉินครบวงจรและระบบการส่งต่อที่มีคุณภาพ ภายใต้ยุทธศาสตร์การบริการเป็นเลิศ (service excellence) พ.ศ.2564-2566 ประชากรจังหวัดสงขลา มีอัตราการตายด้วยโรคสำคัญ 5 อันดับแรก คือ 1) โรคมะเร็ง 2) โรคปอดอักเสบ 3) โรคหลอดเลือดสมอง 4) โรคหัวใจ และ 5) การติดเชื้อในกระแสเลือด¹⁰ สถิติการเกิดอุบัติเหตุทางถนนของจังหวัดสงขลา ปี 2566 ช่วงเทศกาลปีใหม่และเทศกาลสงกรานต์มีอุบัติเหตุสะสม 61 ครั้ง บาดเจ็บ 66 ราย และเสียชีวิต 6 ราย อยู่ในอันดับ 4 ของประเทศ อำเภอที่เกิดอุบัติเหตุสูงสุด ได้แก่ อำเภอหาดใหญ่ เมืองสงขลา ระโนด เทพา และสะบ้าย้อย ตามลำดับ¹¹

สำหรับบริบทของโรงพยาบาลชุมชนมีศักยภาพในการบริการสุขภาพแตกต่างกันขึ้นกับจำนวนแพทย์¹² ขีดความสามารถการรักษาเฉพาะทางและอัตราากำลังพยาบาลไม่เพียงพอ¹³ บางโรงพยาบาลมีการหมุนเวียนการปฏิบัติงานโดยมีการจัดอัตรากำลังของพยาบาลห้องคลอดและพยาบาลงานอุบัติเหตุฉุกเฉินและนิติเวชร่วมกัน โรงพยาบาลที่อัตราากำลังพยาบาลวิชาชีพไม่เพียงพอทำให้การพัฒนาสมรรถนะเป็นความท้าทายสำหรับองค์กรพยาบาล¹⁴ เพื่อให้พยาบาลวิชาชีพสามารถให้การดูแลรักษาผู้ป่วยได้อย่างปลอดภัยและไม่มีความเครียดในการทำงาน นอกจากนี้ โรงพยาบาลชุมชนบางพื้นที่อยู่ห่างไกลจากโรงพยาบาลศูนย์ทำให้ต้องใช้ระยะเวลาในการนำส่งผู้ป่วยที่มีภาวะวิกฤตไปยังโรงพยาบาลที่มีศักยภาพสูงกว่า พยาบาลวิชาชีพจึงต้องมีสมรรถนะเฉพาะในการปฏิบัติการพยาบาลและติดตามเฝ้าระวังอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ผู้ป่วยปลอดภัย พยาบาลวิชาชีพจึงต้องพัฒนาสมรรถนะอย่างต่อเนื่องเพื่อให้มีความรู้ความสามารถ มีทักษะและความเชี่ยวชาญเฉพาะในการดูแลรักษาเพื่อให้ผู้ป่วยได้รับการรักษาพยาบาลอย่างมีคุณภาพและได้มาตรฐานการบริการพยาบาลผู้ป่วยอุบัติเหตุและฉุกเฉิน¹⁵

ผลการวิเคราะห์สมรรถนะของพยาบาลวิชาชีพงานอุบัติเหตุฉุกเฉินและนิติเวชในโรงพยาบาลชุมชน จังหวัดสงขลาที่มีอยู่ในปัจจุบันมีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก

โดยมีสมรรถนะด้านการช่วยชีวิตผู้ป่วยเพียงด้านเดียวที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด พยาบาลวิชาชีพงานอุบัติเหตุฉุกเฉินและนิติเวชในโรงพยาบาลชุมชนปฏิบัติหน้าที่หลายบทบาท¹⁶ จำเป็นต้องมีความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติงานให้เกิดความสมดุล สมรรถนะของพยาบาลวิชาชีพมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่อการแก้ไขปัญหาสุขภาพของผู้รับบริการที่อยู่ในภาวะอันตรายและฉุกเฉิน การประเมินสมรรถนะในงานจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง¹⁷ จากความสำคัญของสมรรถนะในงานได้มีการประเมินสมรรถนะรายบุคคลโดยหัวหน้างานเพื่อประกอบพิจารณาความดีความชอบยังขาดการประเมินตนเอง การประเมินสมรรถนะตนเองตามความคาดหวังทำให้สามารถระบุช่องว่างทางทักษะ (skill gaps) และความต้องการในการฝึกอบรมเพิ่มเติม จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า การพัฒนาสมรรถนะของพยาบาลวิชาชีพงานอุบัติเหตุและฉุกเฉินอย่างต่อเนื่องได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาสมรรถนะซึ่งแบบประเมินสมรรถนะมีผลต่อการพัฒนาของบุคลากรและองค์กร ผู้วิจัยเห็นถึงความสำคัญในการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง จึงมีความสนใจที่จะศึกษาความต้องการในการพัฒนาสมรรถนะของพยาบาลวิชาชีพในงานอุบัติเหตุฉุกเฉินและนิติเวชในโรงพยาบาลชุมชนว่ามีความต้องการในการพัฒนาตนเองอย่างไร เพื่อนำข้อมูลเบื้องต้นที่ได้ไปวางแผนพัฒนาบุคลากรส่งเสริมให้พยาบาลมีโอกาสพัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับการรับมือสถานการณ์ใหม่ ๆ

คำถามการวิจัย

1. ระดับสมรรถนะในงานของพยาบาลวิชาชีพงานพยาบาลฉุกเฉินและนิติเวชในโรงพยาบาลชุมชน จังหวัดสงขลาเป็นอย่างไร
2. พยาบาลวิชาชีพในงานพยาบาลฉุกเฉินและนิติเวชในโรงพยาบาลชุมชน จังหวัดสงขลา มีความต้องการพัฒนาสมรรถนะในด้านใดบ้าง

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับสมรรถนะในงานของพยาบาลวิชาชีพในงานอุบัติเหตุฉุกเฉินและนิติเวชในโรงพยาบาลชุมชน จังหวัดสงขลา
2. เพื่อศึกษาความต้องการพัฒนาสมรรถนะในงานของพยาบาลวิชาชีพงานอุบัติเหตุฉุกเฉินและนิติเวชในโรงพยาบาลชุมชน จังหวัดสงขลา

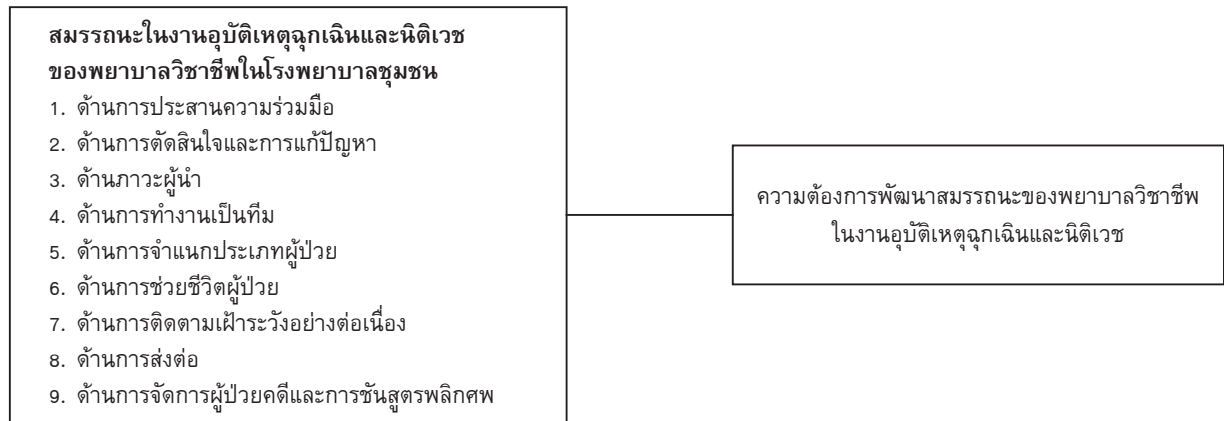
รูปแบบการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (descriptive research)

กรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบแนวคิดการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยศึกษาสมรรถนะหลักพยาบาลวิชาชีพงานอุบัติเหตุและฉุกเฉินของ กรองไต่ อุณหสุมิต¹⁸ ซึ่งประกอบด้วย 6 ด้าน คือ 1) ด้านการประสานความร่วมมือ หมายถึง การให้ความร่วมมือในการทำงาน การช่วยเหลือทีมสุขภาพ การประสานงานและการสนับสนุนให้ความช่วยเหลือผู้อื่นทั้งในหน่วยงานอุบัติเหตุฉุกเฉินและนิติเวชและหน่วยงานภายนอกที่เกี่ยวข้อง 2) ด้านการตัดสินใจและการแก้ปัญหา หมายถึง การใช้กระบวนการตัดสินใจ แก้ปัญหา และจัดการความขัดแย้ง เพื่อให้ปัญหาคลี่คลาย มีความสามารถในการเผชิญปัญหาและเลือกแนวทางที่เหมาะสม 3) ด้านภาวะผู้นำ หมายถึง สามารถชี้นำ สร้างแรงบันดาลใจ และมีอิทธิพลต่อผู้อื่นในการปฏิบัติตามเพื่อบรรลุเป้าหมายหรือภารกิจร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีทักษะในการวางแผน การสื่อสารและความเข้าใจต่อผู้ร่วมงาน สามารถสร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงานร่วมกันและส่งเสริมให้ทีมมีแรงจูงใจในการพัฒนาตนเอง 4) ด้านการทำงานเป็นทีม หมายถึง การทำงานร่วมกันของสมาชิก เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์และภารกิจของงานอุบัติเหตุฉุกเฉินและนิติเวช ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการทำงานเพื่อความสำเร็จของเป้าหมาย และการสนับสนุนให้การช่วยเหลือในการปรับปรุงระบบการทำงานของทีม 5) ด้านการจำแนกประเภทผู้ป่วย หมายถึง การค้นหาและจัดลำดับความรุนแรงอาการของผู้ป่วยตามลำดับความสำคัญ และการประเมินอาการเบื้องต้น เพื่อค้นหาภาวะคุกคามต่อชีวิตและให้การดูแลรักษาอย่างรวดเร็ว และ 6) ด้านการช่วยชีวิตผู้ป่วย หมายถึง การให้ความช่วยเหลือ

แก้ไขภาวะคุกคามต่อชีวิตและการช่วยชีวิตเพื่อรักษาอาการเจ็บป่วยหรือภาวะฉุกเฉินที่อาจทำให้เกิดอันตรายต่อชีวิตของผู้ป่วย รวมถึงการเตรียมความพร้อมอุปกรณ์เครื่องมือต่าง ๆ ในการช่วยชีวิตผู้ป่วย ร่วมกับประยุกต์สมรรถนะพยาบาลวิชาชีพอุบัติเหตุและฉุกเฉินของ จิตติพร วัฒนบุญ¹⁹ ประกอบด้วย 3 ด้าน คือ 1) ด้านการติดตามเฝ้าระวังอย่างต่อเนื่อง หมายถึง การดูแลสังเกตและประเมินอาการของผู้ป่วยอย่างใกล้ชิดและต่อเนื่อง อาการทางกายภาพ การตอบสนองต่อการรักษา และสภาวะทางจิตใจของผู้ป่วย การติดตามเฝ้าระวังผู้ป่วยจนกว่าจะปลอดภัยหรือได้รับการส่งต่อเพื่อการรักษาในสถานที่ที่เหมาะสม 2) ด้านการส่งต่อ หมายถึง การปฏิบัติงานส่งต่อผู้ป่วยวิกฤตฉุกเฉิน ระหว่างสถานพยาบาล ตั้งแต่ก่อนส่งต่อ ขณะส่งต่อ หลังส่งต่อ และการส่งต่อทั้งไปและกลับอย่างมีคุณภาพ สามารถประเมินสภาพผู้ป่วย เคลื่อนย้ายผู้ป่วย มีการสื่อสารที่ชัดเจน และนำส่งผู้ป่วยได้อย่างปลอดภัย และ 3) ด้านการจัดการผู้ป่วยคดีและการชันสูตรพลิกศพ หมายถึง การช่วยเหลือแพทย์ในการชันสูตรพลิกศพในโรงพยาบาลและนอกโรงพยาบาล สรุปได้ว่าสมรรถนะในงานอุบัติเหตุฉุกเฉินและนิติเวชของพยาบาลวิชาชีพในโรงพยาบาลชุมชน มี 9 ด้าน และความต้องการพัฒนาสมรรถนะในงาน หมายถึง ความประสงค์ของพยาบาลวิชาชีพงานอุบัติเหตุฉุกเฉินและนิติเวชในโรงพยาบาลชุมชน จังหวัดสงขลา ที่ต้องการเพิ่มสมรรถนะในงานให้สูงขึ้น ประกอบด้วยสมรรถนะ 9 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการประสานความร่วมมือ 2) ด้านการตัดสินใจและการแก้ปัญหา 3) ด้านภาวะผู้นำ 4) ด้านการทำงานเป็นทีม 5) ด้านการจำแนกประเภทผู้ป่วย 6) ด้านการช่วยชีวิตผู้ป่วย 7) ด้านการติดตามเฝ้าระวังอย่างต่อเนื่อง 8) ด้านการส่งต่อ และ 9) ด้านการจัดการผู้ป่วยคดีและการชันสูตรพลิกศพ ดังภาพ 1

ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ พยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานประจำในงานอุบัติเหตุฉุกเฉินและนิติเวชในโรงพยาบาลชุมชนขนาด 30 เตียงและ 60 เตียง ในจังหวัดสงขลา รวมทั้งสิ้น 14 โรงพยาบาล ได้แก่ โรงพยาบาลสะบ้าย้อย โรงพยาบาลเทพา โรงพยาบาลจะนะ โรงพยาบาลกระแสสินธุ์ โรงพยาบาลคลองหอยโข่ง โรงพยาบาลควนเนียง โรงพยาบาลนาหม่อม โรงพยาบาลบางกล่ำ โรงพยาบาลปาดังเบซาร์ โรงพยาบาลระโนด โรงพยาบาลรัตภูมิ โรงพยาบาลสติงพระ โรงพยาบาลสะเตา และโรงพยาบาลสิงหนคร จำนวนทั้งหมด 180 คน

กลุ่มตัวอย่าง คือ พยาบาลวิชาชีพทุกคนที่ปฏิบัติงานประจำในงานอุบัติเหตุฉุกเฉินและนิติเวชยกเว้นหัวหน้างาน จำนวน 166 คน คัดเลือกโดยวิธีเฉพาะเจาะจง (purposive sampling) ทั้งนี้กลุ่มตัวอย่างจริงที่ตอบแบบสอบถามจำนวนทั้งสิ้น 152 คน ซึ่งมีเกณฑ์การคัดเข้า คัดออกดังต่อไปนี้

เกณฑ์การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างเข้าสู่การวิจัย (inclusion criteria) มีดังนี้

1) เป็นพยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในแผนกอุบัติเหตุฉุกเฉินและนิติเวชโรงพยาบาลชุมชน จังหวัดสงขลา ขนาด 30 เตียง และ 60 เตียง รวม 14 แห่ง

2) ยินดีให้ความร่วมมือในการวิจัย

เกณฑ์การคัดออก (exclusion criteria) มีดังนี้

1) เป็นหัวหน้างาน

จริยธรรมในการวิจัย

การศึกษครั้งนี้ได้ผ่านการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ สาขา

สังคมศาสตร์ และพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ รหัสหนังสือรับรอง PSU IRB2024-St-Nur 031 (Internal) วันที่รับรอง 6 กันยายน 2567 จนถึงวันที่ 6 กันยายน 2569 และได้รับอนุญาตจากนายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดสงขลา ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในโรงพยาบาลชุมชน 14 แห่ง ผู้วิจัยได้ทำหนังสือชี้แจงกลุ่มตัวอย่างเป็นลายลักษณ์อักษรให้ทราบวัตถุประสงค์และวิธีการดำเนินการวิจัย เปิดโอกาสให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามด้วยความสมัครใจ มีสิทธิ์ที่จะตอบรับหรือปฏิเสธในการตอบแบบสอบถามครั้งนี้ โดยไม่มีผลกระทบใด ๆ ต่อการปฏิบัติงานและโรงพยาบาลต้นสังกัด ข้อมูลที่ได้จะปกปิดเป็นความลับและจะทำลายเมื่อครบ 2 ปี หลังงานวิจัยได้รับการเผยแพร่ ผลการศึกษาจะถูกนำเสนอเป็นภาพรวม เพื่อประโยชน์ต่อการพัฒนาวิชาชีพตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยเท่านั้น ไม่มีการระบุชื่อ ที่อยู่ของกลุ่มตัวอย่าง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

หลังจากผ่านการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ จากศูนย์จริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ สาขาสังคมศาสตร์ และพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้ 1) ผู้วิจัยได้ทำหนังสือขออนุญาตเก็บข้อมูลจากคณบดี คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ถึงนายแพทย์สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสงขลา และผู้อำนวยการโรงพยาบาลชุมชนจำนวน 14 แห่ง เพื่อขออนุญาตในการเก็บข้อมูล และชี้แจงรายละเอียดในการขออนุญาตเก็บข้อมูล 2) ผู้วิจัยประสานงานกับหัวหน้ากลุ่มการพยาบาลแต่ละโรงพยาบาลผ่านทางจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ หลังจากผู้อำนวยการได้รับหนังสืออนุญาตใน

การเก็บข้อมูลจากสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสงขลา เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของการศึกษา ขออนุญาตเก็บข้อมูลวิจัย และขอความร่วมมือในการสรรหาผู้ประสานงานด้านการวิจัย โรงพยาบาลละ 1 คน ที่ไม่ได้เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อชี้แจงรายละเอียดของการวิจัย ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล และอธิบายแต่ละข้อคำถามให้ผู้ประสานงานด้านการวิจัยเข้าใจอย่างชัดเจน หากมีปัญหาหรือข้อสงสัยในระหว่างเก็บข้อมูลวิจัย ผู้ประสานงานด้านการวิจัยสามารถติดต่อสอบถามผู้วิจัยได้ตลอดเวลา 3) ผู้วิจัยและผู้ประสานงานด้านการวิจัยเข้าพบหัวหน้างานอุบัติเหตุฉุกเฉินและนิติเวช เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของการศึกษาและนำแบบสอบถามข้อมูลพร้อม QR code ที่จะให้กับกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามทางออนไลน์ ขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามภายใน 2 สัปดาห์ และ 4) ผู้วิจัยตรวจสอบความสมบูรณ์ ความครบถ้วนของข้อมูลที่กลุ่มตัวอย่างตอบกลับ นำข้อมูลไปวิเคราะห์ซึ่งใช้ระยะเวลาในการเก็บข้อมูลทั้งสิ้น 3 สัปดาห์ ระหว่างเดือนกันยายน ถึงเดือนตุลาคม 2567 จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ส่งแบบสอบถามสมบูรณ์กลับคืน 152 คน คิดเป็นร้อยละ 91.56

เครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามมี 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 8 ข้อ ประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับ เพศ อายุ วุฒิ การศึกษา โรงพยาบาลที่ปฏิบัติงาน ขนาดเตียงของโรงพยาบาล ตำแหน่งปัจจุบัน การผ่านการอบรมเฉพาะทางที่เกี่ยวข้อง การดูแลผู้ป่วยอุบัติเหตุฉุกเฉินและนิติเวช ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานในงานอุบัติเหตุฉุกเฉินและนิติเวช และการเข้าร่วมกิจกรรมการส่งเสริมการเรียนรู้

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามระดับสมรรถนะในงานอุบัติเหตุฉุกเฉินและนิติเวช ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการประยุกต์แนวคิดสมรรถนะหลักพยาบาลวิชาชีพงานอุบัติเหตุและฉุกเฉินของ กรองไต่ อุณหสฤต¹⁸ ร่วมกับ ฐิติพร ถนอมบุญ¹⁹ ประกอบด้วยสมรรถนะ 9 ด้าน จำนวน 42 ข้อ ข้อคำถามเป็นแบบมาตราประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ ตามการรับรู้ของพยาบาลวิชาชีพ คะแนน 1 หมายถึง น้อยที่สุด คะแนน 2 หมายถึง น้อย คะแนน 3 หมายถึง ปานกลาง คะแนน 4 หมายถึง มาก และคะแนน 5 หมายถึง มากที่สุด เครื่องมือส่วนนี้ผ่านการตรวจสอบคุณภาพด้านความตรงเชิง

เนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ได้ค่าดัชนีความตรงตามเนื้อหา²⁰ (content validity index : CVI) เท่ากับ .97 และตรวจสอบความเที่ยงโดยการนำไปทดลองใช้กับพยาบาลวิชาชีพงานอุบัติเหตุฉุกเฉินและนิติเวชในโรงพยาบาลชุมชน จังหวัดยะลาและจังหวัดปัตตานี จำนวน 30 คน ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's coefficient alpha) เท่ากับ .98

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามระดับความต้องการพัฒนาสมรรถนะในงานอุบัติเหตุฉุกเฉินและนิติเวช ทั้ง 9 ด้าน ข้อคำถามเป็นมาตราประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ เช่นเดียวกับส่วนที่ 2 เครื่องมือส่วนนี้ผ่านการตรวจสอบคุณภาพด้านความตรงเชิงเนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ได้ค่าดัชนีความตรงตามเนื้อหาเท่ากับ 1.0 และตรวจสอบความเที่ยงโดยการนำไปทดลองใช้กับพยาบาลวิชาชีพงานอุบัติเหตุฉุกเฉินและนิติเวชในโรงพยาบาลชุมชน จังหวัดยะลาและจังหวัดปัตตานี จำนวน 30 คน ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's coefficient alpha) เท่ากับ .98

การแปลผลระดับสมรรถนะในงานและระดับความต้องการพัฒนาสมรรถนะใช้ค่าพิสัยของคะแนนเฉลี่ยแบ่งเป็น 5 อันตรภาคชั้น²¹ ดังนี้

1.00–1.80 หมายถึง ระดับสมรรถนะ/ระดับความต้องการพัฒนาสมรรถนะอยู่ในระดับน้อยที่สุด

1.81–2.60 หมายถึง ระดับสมรรถนะ/ระดับความต้องการพัฒนาสมรรถนะอยู่ในระดับน้อย

2.61–3.40 หมายถึง ระดับสมรรถนะ/ระดับความต้องการพัฒนาสมรรถนะอยู่ในระดับปานกลาง

3.41–4.20 หมายถึง ระดับสมรรถนะ/ระดับความต้องการพัฒนาสมรรถนะอยู่ในระดับมาก

4.21–5.00 หมายถึง ระดับสมรรถนะ/ระดับความต้องการพัฒนาสมรรถนะอยู่ในระดับมากที่สุด

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ข้อมูลสมรรถนะในงาน และข้อมูลความต้องการพัฒนาสมรรถนะของพยาบาลวิชาชีพงานอุบัติเหตุฉุกเฉินและนิติเวชในโรงพยาบาลชุมชน จังหวัดสงขลา

ผลการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาคั้งนี้เป็นพยาบาลวิชาชีพ อายุอยู่ระหว่าง 22-50 ปี อายุเฉลี่ย 34.98 ปี ($SD = 6.58$) เกินกึ่งหนึ่งของกลุ่มตัวอย่าง (ร้อยละ 55.30) อยู่ในช่วงอายุ 31-40 ปี กลุ่มตัวอย่างเกือบทั้งหมด (ร้อยละ 98.70) สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี มีประสบการณ์การทำงานเฉลี่ย 10.63 ปี ($SD = 6.71$) กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 70.39 มีประสบการณ์การทำงานมากกว่า 5 ปี ผ่านการอบรมการพยาบาลเฉพาะทางสาขาการพยาบาลเวชปฏิบัติฉุกเฉินร้อยละ 32.20 ผ่านอบรมที่เกี่ยวกับการดูแลผู้ป่วยอุบัติเหตุและฉุกเฉิน

ร้อยละ 46.71 และมีการเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ในหน่วยงานร้อยละ 69.73

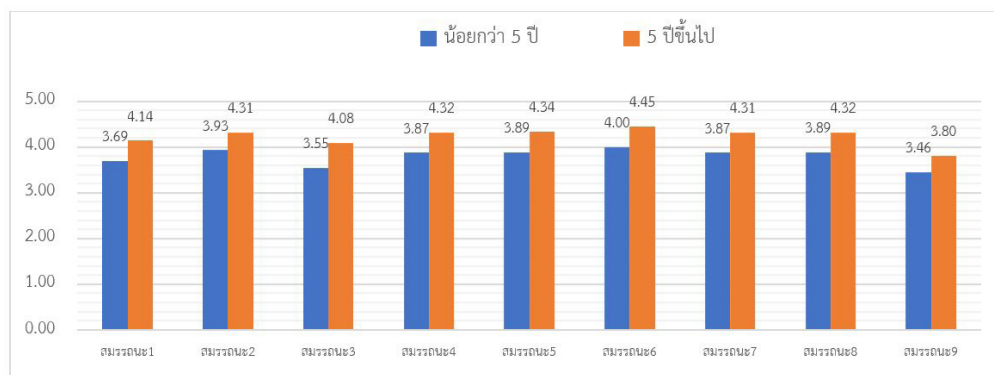
2. พยาบาลวิชาชีพงานอุบัติเหตุฉุกเฉินและนิติเวช ในโรงพยาบาลชุมชน จังหวัดสงขลา มีระดับสมรรถนะในงานเฉลี่ยโดยรวม อยู่ในระดับมาก ($M = 4.10$, $SD = .50$) เมื่อพิจารณาสมรรถนะรายด้านทั้ง 9 ด้าน พบว่า มีสมรรถนะ 8 ด้าน ที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และมีสมรรถนะ 1 ด้าน ที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ด้านการช่วยชีวิตผู้ป่วย ($M = 4.31$, $SD = .59$) ทั้งนี้เมื่อพิจารณารายข้อแล้ว พบว่าทุกข้ออยู่ในระดับมากและมากที่สุด ดังตาราง 1

ตาราง 1 ระดับสมรรถนะในงานของพยาบาลวิชาชีพงานอุบัติเหตุฉุกเฉินและนิติเวชในโรงพยาบาลชุมชน จังหวัดสงขลา โดยรวม และรายด้าน (N = 152)

สมรรถนะงานอุบัติเหตุฉุกเฉินและนิติเวช	M	SD	ระดับ
สมรรถนะการประสานความร่วมมือ	4.00	.56	มาก
สมรรถนะการตัดสินใจและการแก้ปัญหา	4.19	.53	มาก
สมรรถนะด้านภาวะผู้นำ	3.92	.67	มาก
สมรรถนะการทำงานเป็นทีม	4.18	.52	มาก
สมรรถนะการจำแนกประเภทผู้ป่วย	4.20	.58	มาก
สมรรถนะการช่วยชีวิตผู้ป่วย	4.31	.59	มากที่สุด
สมรรถนะการติดตามเฝ้าระวังอย่างต่อเนื่อง	4.18	.55	มาก
สมรรถนะการส่งต่อ	4.19	.55	มาก
สมรรถนะการจัดการผู้ป่วยคดีและการชันสูตรพลิกศพ	3.69	.66	มาก
รวม	4.10	.50	มาก

การเปรียบเทียบระดับสมรรถนะของพยาบาลวิชาชีพที่มีประสบการณ์ในงานอุบัติเหตุฉุกเฉินและนิติเวช น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 45 คน กับพยาบาลวิชาชีพที่มีประสบการณ์ในงาน 5 ปีขึ้นไป จำนวน 107 คน พยาบาลวิชาชีพที่มีประสบการณ์การทำงานในหน่วยงานเดิม 5 ปีขึ้นไป มีสมรรถนะการปฏิบัติงานอยู่ในระดับชำนาญการ (expert)²² สามารถวิเคราะห์และตัดสินใจแก้ไขปัญหาวิกฤตได้ทันเหตุการณ์และสามารถให้คำปรึกษาด้านการปฏิบัติการพยาบาลแก่พยาบาลรุ่นน้องได้¹¹ เมื่อเปรียบเทียบพบว่า

พยาบาลวิชาชีพที่มีประสบการณ์ในงานน้อยกว่า 5 ปี มีสมรรถนะระดับมากทั้ง 9 ด้านโดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.46-4.00 ส่วนพยาบาลวิชาชีพที่มีประสบการณ์ในงาน 5 ปีขึ้นไป มีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.80-4.45 ทั้งนี้ ข้อมูลทั้ง 2 กลุ่มเป็นไปในทิศทางเดียวกัน สมรรถนะที่มีคะแนนเฉลี่ยมากกว่าทุกด้าน คือ สมรรถนะที่ 6 ด้านการช่วยชีวิตผู้ป่วย และสมรรถนะที่มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าทุกด้าน คือ สมรรถนะที่ 9 ด้านการจัดการผู้ป่วยคดีและการชันสูตรพลิกศพ ดังภาพ 1

ภาพ 1 เปรียบเทียบระดับสมรรถนะในงานของพยาบาลวิชาชีพที่มีประสบการณ์ในงานอุบัติเหตุฉุกเฉินและนิติเวช น้อยกว่า 5 ปี กับมีประสบการณ์ในงาน 5 ปีขึ้นไป

3. ระดับความต้องการพัฒนาสมรรถนะในงานโดยรวม และรายด้านของพยาบาลวิชาชีพในงานอุบัติเหตุฉุกเฉินและนิติเวชในโรงพยาบาลชุมชน จังหวัดสงขลา

กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการพัฒนาสมรรถนะในงานเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($M = 4.10$, $SD = .50$) เมื่อพิจารณารายด้าน ทั้ง 9 ด้าน พบว่า มีสมรรถนะ 3 ด้าน

ที่มีค่าเฉลี่ยระดับมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ ด้านการติดตามเฝ้าระวังอย่างต่อเนื่อง ($M = 4.30$, $SD = .67$) รองลงมาคือ ด้านการช่วยชีวิตผู้ป่วย ($M = 4.22$, $SD = .78$) และด้านการจำแนกประเภทผู้ป่วย ($M = 4.22$, $SD = .69$) ตามลำดับ ดังตาราง 2

ตาราง 2 ระดับความต้องการพัฒนาสมรรถนะในงานของพยาบาลวิชาชีพงานอุบัติเหตุฉุกเฉินและนิติเวชในโรงพยาบาลชุมชน จังหวัดสงขลา โดยรวม และรายด้าน ($N = 152$)

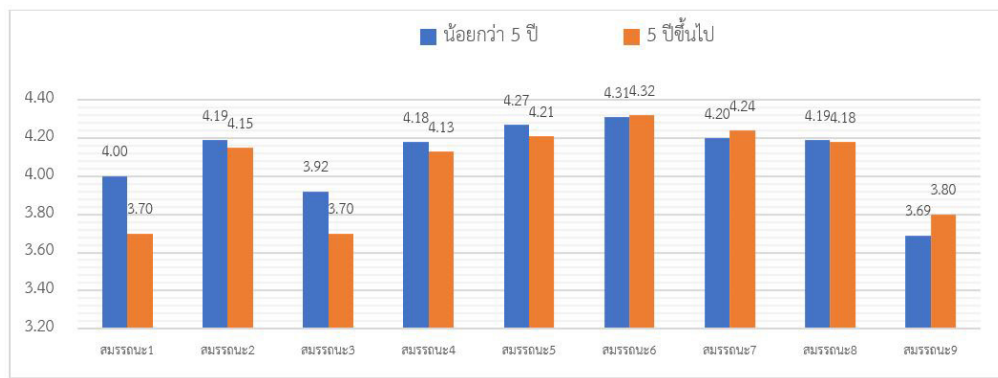
ระดับความต้องการพัฒนาสมรรถนะในงาน	M	SD	ระดับ
สมรรถนะด้านการประสานความร่วมมือ	4.11	.72	มาก
สมรรถนะด้านการตัดสินใจและการแก้ปัญหา	3.95	.97	มาก
สมรรถนะด้านภาวะผู้นำ	3.79	1.13	มาก
สมรรถนะด้านการทำงานเป็นทีม	4.01	.85	มาก
สมรรถนะด้านการจำแนกประเภทผู้ป่วย	4.22	.69	มากที่สุด
สมรรถนะด้านการช่วยชีวิตผู้ป่วย	4.22	.78	มากที่สุด
สมรรถนะด้านการติดตามเฝ้าระวังอย่างต่อเนื่อง	4.30	.67	มากที่สุด
สมรรถนะด้านการส่งต่อ	4.18	.76	มาก
สมรรถนะด้านการจัดการผู้ป่วยคดีและการชันสูตรพลิกศพ	4.02	.83	มาก
รวม	4.10	.50	มาก

การเปรียบเทียบระดับความต้องการพัฒนาสมรรถนะในงานของพยาบาลวิชาชีพที่มีประสบการณ์ในงานอุบัติเหตุฉุกเฉินและนิติเวช น้อยกว่า 5 ปี กับพยาบาลวิชาชีพที่มีประสบการณ์ในงาน 5 ปีขึ้นไป พบว่า พยาบาลวิชาชีพที่มีประสบการณ์ในงานน้อยกว่า 5 ปี มีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.69-4.31 ส่วนพยาบาลวิชาชีพที่มีประสบการณ์ในงาน 5 ปี

ขึ้นไป มีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.70-4.32 ทั้งนี้ ข้อมูลทั้ง 2 กลุ่มเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ระดับความต้องการพัฒนาสมรรถนะที่มีคะแนนเฉลี่ยมากกว่าทุกด้าน คือ สมรรถนะที่ 5 ด้านการจำแนกประเภทผู้ป่วย สมรรถนะที่ 6 ด้านการช่วยชีวิตผู้ป่วย และสมรรถนะด้านการติดตามเฝ้าระวังอย่างต่อเนื่อง ตามลำดับ สำหรับสมรรถนะที่มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าทุกด้าน คือ

สมรรถนะที่ 9 ด้านการจัดการผู้ป่วยคดีและการชันสูตรพลิกศพ สามารถอธิบายได้ว่า ลักษณะงานของงานอุบัติเหตุฉุกเฉินและนิติเวชเป็นการให้บริการแก่ผู้ป่วยในภาวะฉุกเฉินและวิกฤตที่อยู่ในภาวะอันตรายถึงชีวิต ที่ต้องการความช่วยเหลือที่รวดเร็ว ปลอดภัย มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการรักษาพยาบาล เพื่อให้ผู้ป่วยได้รับการรักษาอย่างทันทั่วทั้งที่ได้รับการคัดกรองรวดเร็ว รักษารวดเร็ว และส่งต่อรวดเร็ว เพื่อลดอัตราการเสียชีวิตและทุพพลภาพ²³ การจำแนกประเภทผู้ป่วยเป็นปัจจัยที่สำคัญอันดับแรกในการจัดระดับความรุนแรงและคัดแยกอาการตามความเร่งด่วนในการให้การดูแลรักษาและจัดการภาวะฉุกเฉินอย่างรวดเร็ว ทำให้พยาบาลวิชาชีพงานอุบัติเหตุฉุกเฉินและนิติเวชมีความ

ตระหนักในการพัฒนาสมรรถนะของตนอยู่เสมอ การติดตามเฝ้าระวังอย่างต่อเนื่องและการช่วยชีวิต เป็นทักษะที่จำเป็นในการรับมือกับผู้ป่วยที่อาการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและมีภาวะฉุกเฉิน นโยบายของกระทรวงสาธารณสุขในการเพิ่มขีดความสามารถของพยาบาลในโรงพยาบาลชุมชนให้พยาบาลสามารถให้การรักษาได้อย่างทันเวลา รวมถึงการเพิ่มประสิทธิภาพของระบบการส่งต่อผู้ป่วยไปยังโรงพยาบาลที่มีศักยภาพสูงกว่า การติดตามอาการของผู้ป่วยอย่างต่อเนื่องเป็นสิ่งสำคัญต่อการช่วยเหลือผู้ป่วยที่เหมาะสมและปลอดภัยจากภาวะอันตรายที่คุกคามต่อชีวิต เพื่อลดความรุนแรงของการเจ็บป่วยและภาวะแทรกซ้อนที่อาจเกิดขึ้นได้²⁴ ดังภาพ 2

ภาพ 2 เปรียบเทียบระดับความต้องการพัฒนาสมรรถนะในงานของพยาบาลวิชาชีพที่มีประสบการณ์ในงานอุบัติเหตุฉุกเฉินและนิติเวช น้อยกว่า 5 ปี กับมีประสบการณ์ในงาน 5 ปีขึ้นไป

การอภิปรายผลการวิจัย

ระดับสมรรถนะในงานของพยาบาลวิชาชีพงานอุบัติเหตุฉุกเฉินและนิติเวชในโรงพยาบาลชุมชน จังหวัดสงขลา รายด้านและโดยรวม

จากผลการวิจัย พบว่า ระดับสมรรถนะในงานของพยาบาลวิชาชีพงานอุบัติเหตุฉุกเฉินและนิติเวชโรงพยาบาลชุมชน จังหวัดสงขลา มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($M = 4.10$, $SD = .50$) อาจเนื่องมาจากกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 70.39 มีประสบการณ์การปฏิบัติในงานอุบัติเหตุฉุกเฉินและนิติเวชมากกว่า 5 ปี หรืออยู่ในระดับชำนาญ (expert)²⁰ จะมีทักษะและความชำนาญในการปฏิบัติการทางคลินิก ทำให้สามารถวิเคราะห์และตัดสินใจแก้ไขปัญหาวิกฤตได้อย่างรวดเร็วและเหมาะสม^{25,26} นอกจากนี้ยังพบว่าอายุที่เพิ่มขึ้นมีผลทำให้พยาบาลรับรู้ความสามารถของตนเอง²⁷ อีกทั้งกลุ่มตัวอย่างผ่านการอบรมเกี่ยวกับการ

ดูแลผู้ป่วยอุบัติเหตุ ร้อยละ 46.71 การได้รับการฝึกอบรมเพิ่มเติมเป็นการเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ และความมั่นใจในการปฏิบัติงาน ส่งผลให้พยาบาลวิชาชีพมีระดับสมรรถนะในงานโดยรวมอยู่ในระดับมาก รวมทั้งกระทรวงสาธารณสุขมีนโยบายพัฒนาศักยภาพงานอุบัติเหตุฉุกเฉินและนิติเวชโรงพยาบาลชุมชน ด้วยบริบทของโรงพยาบาลชุมชนมีข้อจำกัดด้านความเพียงพอของทรัพยากร มีการจัดอัตรากำลังของพยาบาลร่วมกัน ทำให้พยาบาลวิชาชีพงานอุบัติเหตุฉุกเฉินและนิติเวชต้องเพิ่มศักยภาพในการดูแลผู้ป่วย โดยการฝึกอบรมเพิ่มเติมทางการพยาบาล²⁸ เพื่อให้มีความรู้ ความสามารถ มีทักษะ ความเชี่ยวชาญเฉพาะ ทำให้พยาบาลวิชาชีพมีการพัฒนาสมรรถนะอย่างต่อเนื่อง การพัฒนาตนเองของพยาบาลวิชาชีพจึงทำให้ระดับสมรรถนะในงานของพยาบาลวิชาชีพงานอุบัติเหตุฉุกเฉินและนิติเวชโรงพยาบาลชุมชน จังหวัดสงขลา โดยรวมอยู่ในระดับมากได้

เมื่อพิจารณารายด้าน สมรรถนะด้านการช่วยชีวิตผู้ป่วย มีค่าเฉลี่ยอยู่ระดับมากที่สุด ($M = 4.31$, $SD = .59$) สามารถอธิบายได้ว่า การดูแลผู้ป่วยอุบัติเหตุและฉุกเฉินเป็นกระบวนการให้การรักษาและการช่วยเหลือผู้ป่วยที่ได้รับบาดเจ็บจากอุบัติเหตุหรือมีภาวะฉุกเฉินที่อาจส่งผลต่อชีวิตหรือสุขภาพของผู้ป่วย ซึ่งต้องได้รับการดูแลอย่างรวดเร็วและเหมาะสม เป็นการดูแลที่ต้องใช้ความรวดเร็ว แม่นยำ และประสิทธิภาพในการตัดสินใจของทีมแพทย์และพยาบาล เพื่อเพิ่มโอกาสในการรอดชีวิตและลดผลกระทบจากการบาดเจ็บของผู้ป่วยให้มากที่สุด โรงพยาบาลชุมชนเป็นหน่วยบริการระดับทุติยภูมิ ให้บริการรักษาโรคทั่วไปที่ไม่ซับซ้อน มีข้อจำกัดด้านความเพียงพอของทรัพยากร ผู้ป่วยที่มีภาวะวิกฤตจะส่งต่อไปรักษาที่โรงพยาบาลที่มีศักยภาพสูงกว่า สมรรถนะด้านการช่วยชีวิตจึงเป็นสมรรถนะหลักของพยาบาลวิชาชีพงานอุบัติเหตุฉุกเฉินและนิติเวชที่ต้องมีการพัฒนาสมรรถนะอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ผู้ป่วยปลอดภัยและได้รับการรักษาพยาบาลอย่างมีคุณภาพ นอกจากนี้ในปัจจุบันมีแนวโน้มการเกิดโรคอุบัติใหม่ การแพร่ระบาดอย่างรวดเร็ว การเกิดภัยพิบัติและมีการ Update CPR guideline 2020 พยาบาลวิชาชีพต้องเพิ่มศักยภาพในการดูแลผู้ป่วย ต้องมีความรู้และหลักการในการช่วยชีวิตผู้ป่วย การทำการฟื้นคืนชีพขั้นสูงเป็นสมรรถนะของพยาบาลงานอุบัติเหตุฉุกเฉินและนิติเวชที่ทางสภาการพยาบาลกำหนดว่าทุกคนที่ทำงานในหน่วยงานอุบัติเหตุฉุกเฉินและนิติเวชต้องผ่านการอบรมการปฏิบัติการฟื้นคืนชีพขั้นสูง²⁹ ซึ่งตามนโยบายของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสงขลาให้ทุกโรงพยาบาลมีการจัดโครงการการปฏิบัติการฟื้นคืนชีพขั้นสูงทุกปี ส่งผลให้พยาบาลวิชาชีพงานอุบัติเหตุฉุกเฉินและนิติเวชมีการพัฒนาสมรรถนะอยู่เสมอเพราะส่งผลโดยตรงต่อการช่วยเหลือผู้ป่วย³⁰

นอกจากนี้ พบว่า มีสมรรถนะที่มีคะแนนเฉลี่ยน้อยกว่าด้านอื่น ๆ คือ สมรรถนะด้านการจัดการผู้ป่วยคดีและการชันสูตรพลิกศพ ($M = 3.69$, $SD = .66$) อธิบายได้ว่า ปี พ.ศ. 2561 กระทรวงสาธารณสุขได้ปรับโครงสร้างการจัดการของโรงพยาบาลชุมชน โดยได้เพิ่มบทบาทในงานอุบัติเหตุฉุกเฉินให้ครอบคลุมถึงงานด้านนิติเวชด้วย³¹ ทำให้พยาบาลต้องรับผิดชอบด้านการจัดการผู้ป่วยคดีและการชันสูตรพลิกศพ ซึ่งเป็นบทบาทใหม่ที่ตรงต่ออาชีพทักษะเฉพาะด้านเพิ่มเติม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของความซับซ้อนของกระบวนการทางกฎหมายและการแพทย์ เพื่อให้สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพตามมาตรฐานการดูแล

ผู้ป่วยคดีและการชันสูตรพลิกศพ จากข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างพยาบาลไม่ได้รับการฝึกอบรมเรื่องการดูแลผู้ป่วยคดีในงานอุบัติเหตุฉุกเฉินและนิติเวช การมีความรู้และทักษะในการเก็บและรักษาพยานหลักฐานของผู้ป่วยด้านนิติเวชไม่เพียงพอ การขาดทักษะที่จำเป็นในการดูแลผู้ป่วยด้านนิติเวชอาจส่งผลให้สมรรถนะด้านนี้ต่ำกว่าสมรรถนะด้านอื่น ๆ

ระดับความต้องการพัฒนาสมรรถนะในงานของพยาบาลวิชาชีพงานอุบัติเหตุฉุกเฉินและนิติเวชในโรงพยาบาลชุมชน จังหวัดสงขลา โดยรวม และรายด้าน

ความต้องการพัฒนาสมรรถนะในงานของพยาบาลวิชาชีพงานอุบัติเหตุฉุกเฉินและนิติเวชในโรงพยาบาลชุมชน จังหวัดสงขลา ค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($M = 4.10$, $SD = .50$) เมื่อพิจารณาระดับสมรรถนะรายด้านกับความต้องการพัฒนาสมรรถนะในงานของพยาบาลวิชาชีพงานอุบัติเหตุฉุกเฉินและนิติเวชในโรงพยาบาลชุมชน จังหวัดสงขลา ไม่สัมพันธ์กับระดับสมรรถนะที่มีคะแนนน้อย พบว่า พยาบาลวิชาชีพมีความต้องการพัฒนาสมรรถนะด้านที่มีระดับสมรรถนะมากที่สุด อาจเนื่องจากลักษณะงานของงานอุบัติเหตุฉุกเฉินและนิติเวชเป็นการให้บริการแก่ผู้ป่วยในภาวะฉุกเฉินและวิกฤตที่อยู่ในภาวะอันตรายถึงชีวิตที่ต้องการความช่วยเหลือที่รวดเร็ว ปลอดภัย มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการรักษาพยาบาล เพื่อให้ผู้ป่วยได้รับการรักษาอย่างทันท่วงที ได้รับการคัดกรอง รักษา และส่งต่อที่รวดเร็ว เพื่อลดอัตราการเสียชีวิตและทุพพลภาพ อีกทั้งการติดตามอาการของผู้ป่วยอย่างต่อเนื่องเป็นสิ่งสำคัญต่อการช่วยเหลือผู้ป่วยที่เหมาะสมและปลอดภัยจากภาวะอันตรายที่คุกคามต่อชีวิต เพื่อลดความรุนแรงของการเจ็บป่วยและภาวะแทรกซ้อนที่อาจเกิดขึ้นได้ ส่งผลให้พยาบาลวิชาชีพมีความต้องการพัฒนาสมรรถนะด้านการติดตามเฝ้าระวังอย่างต่อเนื่อง ด้านการช่วยชีวิตผู้ป่วย และด้านการจำแนกประเภทผู้ป่วยมากที่สุดเพราะส่งผลโดยตรงต่อการช่วยเหลือผู้ป่วย สะท้อนให้เห็นว่าพยาบาลวิชาชีพงานอุบัติเหตุฉุกเฉินและนิติเวช ที่มีประสบการณ์ทำงานน้อยกว่า 5 ปี และที่มีประสบการณ์ 5 ปี ขึ้นไป ไม่มีความแตกต่างในด้านความต้องการพัฒนาสมรรถนะในงาน

ข้อจำกัดของการศึกษา

สมรรถนะพยาบาลวิชาชีพในการศึกษารั้งนี้วัดตามการรับรู้ของพยาบาลวิชาชีพ ซึ่งอาจไม่สอดคล้องกับสมรรถนะตามการรับรู้ของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น ผู้รับบริการ ผู้บริหาร หรือผู้ร่วมงาน เป็นต้น

สรุป

จากการศึกษาครั้งนี้พบว่า พยาบาลวิชาชีพงานอุบัติเหตุฉุกเฉินและนิติเวชในโรงพยาบาลชุมชน จังหวัดสงขลา มีระดับสมรรถนะในงานและความต้องการพัฒนาสมรรถนะในงานโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยรายด้านระดับสมรรถนะที่มีค่าเฉลี่ยระดับมากที่สุดมีเพียงด้านเดียวคือ ด้านการช่วยชีวิตผู้ป่วย มีสมรรถนะ 1 ด้านมีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าด้านอื่น ๆ ได้แก่ ด้านการจัดการผู้ป่วยคดีและการชันสูตรพลิกศพ ส่วนความต้องการพัฒนาสมรรถนะในงานมี 3 ด้านที่มีค่าเฉลี่ยระดับมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ ด้านการติดตามเฝ้าระวังอย่างต่อเนื่อง รองลงมาคือ ด้านการช่วยชีวิต และสมรรถนะด้านการจำแนกประเภทผู้ป่วย

ข้อเสนอแนะและการนำไปใช้

ข้อเสนอแนะสำหรับผู้บริหาร

จากการศึกษาครั้งนี้ พบว่า สมรรถนะในงานและความต้องการพัฒนาสมรรถนะของพยาบาลวิชาชีพงานอุบัติเหตุฉุกเฉินและนิติเวชในโรงพยาบาลชุมชน จังหวัดสงขลา อยู่ในระดับมาก โดยสมรรถนะรายด้านที่มีค่าเฉลี่ยระดับมากที่สุดมีเพียงด้านเดียวคือ ด้านการช่วยชีวิตผู้ป่วย ผู้บริหารควรจัดอบรมหรือพัฒนาทักษะที่ตรงกับความต้องการของพยาบาล เช่น การช่วยชีวิตผู้ป่วยฉุกเฉิน การจัดการกรณีนิติเวช หรือการใช้เทคโนโลยีทางการแพทย์ รวมถึงเพิ่มการฝึกอบรบเชิงปฏิบัติการ (Hands-on Training) สำหรับทักษะที่สำคัญ เช่น การจัดการผู้ป่วยวิกฤต และการจำแนกประเภทผู้ป่วย นอกจากนี้ ควรสนับสนุนทรัพยากร ส่งเสริมการทำงานร่วมกันในทีม และพิจารณาเพิ่มจำนวนบุคลากรให้เพียงพอกับความต้องการในงานอุบัติเหตุฉุกเฉินและนิติเวชอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรขยายการศึกษาไปยังโรงพยาบาลชุมชนในจังหวัดอื่น เพื่อเปรียบเทียบระดับสมรรถนะและความต้องการพัฒนาสมรรถนะของพยาบาลในพื้นที่ที่มีลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคมที่แตกต่างกัน
2. ปรับปรุงและเพิ่มเติมตัวชี้วัดในแบบสอบถามให้ครอบคลุมสมรรถนะด้านอื่น ๆ ที่อาจเกี่ยวข้อง เช่น ความสามารถในการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมในงานนิติเวช
3. ควรใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) หรือการสนทนากลุ่ม (Focus Group) เพื่อเข้าใจปัญหาและความต้องการของพยาบาลในเชิงลึก

4. ทดลองพัฒนาหลักสูตรหรือโปรแกรมฝึกอบรมที่เน้นสมรรถนะในด้านที่มีความต้องการสูง และประเมินผลกระทบต่อสมรรถนะของพยาบาลหลังจากเข้าร่วม

5. ศึกษาผลกระทบของสมรรถนะพยาบาลต่อคุณภาพการดูแลผู้ป่วย เช่น ระยะเวลาการฟื้นตัว หรือความพึงพอใจของผู้ป่วย

การมีส่วนร่วมในการเขียนบทความ

ผู้วิจัยทุกคนมีส่วนร่วมในทุกกระบวนการของการทำวิจัย และการเขียนบทความ รวมทั้งการปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะที่ได้รับ

การมีผลประโยชน์ทับซ้อน

งานวิจัยนี้ไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อนกับหน่วยงานหรือองค์กรใด

แหล่งทุนสนับสนุน

การศึกษาครั้งนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยเพื่อวิทยานิพนธ์จากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณพยาบาลวิชาชีพงานอุบัติเหตุฉุกเฉินและนิติเวชในโรงพยาบาลชุมชน จังหวัดสงขลา ที่ให้ความร่วมมือในการวิจัยเป็นอย่างดี

เอกสารอ้างอิง

1. Dangsuwan K, Boonyoung N, Apichato A. Core competencies of accident and emergency nurses as perceived by nurses in hospitals under the Ministry of Public Health in the three southern border provinces. JRN-MHS. 2008; 26(3): 228-37. Thai.
2. Saephang J. Emergency nurses' competency in pain management of traumatic patients and related factors [master's thesis]. [Songkhla] Prince of Songkla University; 2017. 126 p.
3. Saela K, Loketkaravee T, Iamsappang S, editors. Interfacility patient transfer. Bangkok: Ultimate Printing Co., Ltd.; 2014. Thai.
4. Somjai T. Relationship between personal factors, team work and effectiveness of paramedic team, community hospitals under jurisdiction of The Ministry of Public Health [master's thesis]. [Bangkok] Chulalongkorn University; 2009. 139 p.
5. Chaichan M, Wongsaree C, Praneetham W. Nurses' role in caring for person with accident at the scene. EAU Heritage. 2018; 12(3): 71-83. Thai.
6. Subcommittee on development and formulation of referral guidelines. Handbook on the development of

- patient referral systems. Nonthaburi: Health Administration Division, Ministry of Public Health; 2019. Thai.
7. Ministry of Public Health. Guidelines for Forensic Autopsy Procedures, Ministry of Public Health; 2019 [Brochure]. Health Administration Division, Office of the Permanent Secretary, Ministry of Public Health. Thai.
8. Chuencharoensuk K. The analysis study of primary health care development plan for leading the operations of the health region of Thailand during the budget year 2012-2016. Dep. Health Serv. Support J. 2019; 15(3): 27-38. Thai.
9. Department of Medical Services. Guidelines for ER service delivery. Bangkok: Department of Medical Services; 2018. Thai.
10. Songkhla Provincial Public Health Office. Strategic action plan of Songkhla Provincial Public Health Office for fiscal year 2024. Songkhla: Songkhla Provincial Public Health Office; 2024. Thai.
11. Nooboon N. Songkhla Province reported road accident statistics during the strict control period of the Songkran Festival 2024 under the topic "Safe Driving, Accident-Free Thailand", with a total of 61 accidents, 66 injuries, and 6 deaths [Internet]. [Songkhla] Songkhla Provincial Public Relations Office, The Government Public Relations Department; 2024 [cited 2024 Apr 18]. Available from: <https://songkhla.prd.go.th/th/content/category/detail/id/9/iid/280249>
12. Chaosuansreecharoen K, Chaosuansreecharoen P, Dumtip P. Community nursing competency among registered nurses working at Tambon Health Promoting Hospital in three southern bordered provinces. NJPH. 2016; 26(3): 52-65. Thai.
13. Changthong P, Siritarungsri B, Jeotee K. The development of a competency assessment form for professional nurses working after the morning shift at a first-level small community hospital in Nan Province. CUNS. 2018; 30(2): 70-80. Thai.
14. Jirasinthipok T, Joemwiwatkul P, Nittayangkura S, Wongsuwansiri S, Wongcharoen S, editors. Nursing standards in hospitals. 3rd ed. Nonthaburi: Ministry of Public Health; 2011. Thai.
15. Klamthuk D. Experiences of being a nurse working in a new era emergency unit at a general hospital [master's thesis]. [Bangkok] Chulalongkorn University; 2022. 247 p.
16. Sateanwongsa A, Siritharungsri B, Pinyopasakul W, et al. The development of a competency enhancement program for professional nurses at emergency and trauma units in community hospitals, Chumphon Province. J. Health Sci. Res. 2020; 14(2): 114-24. Thai.
17. Junhom B. A study of nurse's roles in community hospital according to Thailand 4.0 [master's thesis]. [Bangkok] Chulalongkorn University; 2017. 205 p.
18. Unhasuta K. Accident nurse network. Core competencies of nurses in emergency departments. Bangkok: Self-published; 2011. Thai.
19. Thanomboon T. The development of emergency nurse competency assessment scale, King Chulalongkorn memorial hospital [master's thesis]. [Bangkok] Chulalongkorn University; 2018. 215 p.
20. Meehanpong P, Chatdokmaipral K. Assessing quality of research instrument in nursing research. JRTAN. 2018; 19(1): 9-15. Thai.
21. Thato R. Nursing research concepts to application. 4th ed. Bangkok: Chulalongkorn University; 2018. Thai.
22. Benner P. Novice to expert. AJN. 1982; 82(3): 402-7. doi: 10.2307/3462928.
23. Ministry of Public Health. Guidelines for forensic autopsy operations, revised edition 2019 [pamphlet]. Nonthaburi: Bureau of Public Health Administration, Office of the Permanent Secretary, Ministry of Public Health; 2019. Thai.
24. Nasoongchon K. Development of competency framework for professional nurses in the emergency, Sirinthorn Khon Kaen Hospital. ECH. 2021; 6(2): 86-95. Thai.
25. Siripukdeekan C, Boonrubpayap B. Nursing career ladder development. JRTAN. 2014; 15(3): 75-80. Thai.
26. Norkum J, Sriwa W. Relationships between knowledge, practice and attitude toward clinical forensic medicine among nurses at the accident and emergency department in hospitals under Bangkok Metropolis. TJN. 2022; 71(3): 63-71. Thai.
27. Viriya C, Luecha T. The priority needs for nursing practice development by competencies of nurse practitioners in the Eastern Region of Thailand. J. Fac. Nurs. Burapha Univ. 2018; 26(3): 1-11. Thai.
28. Khoyun S, Sukontawat W, Kitkhuandee B, et al. The critical care competencies of registered nurses after finishing short course training in critical care nursing. CRMJ. 2020; 12(2): 88-102. Thai.

29. Thailand Nursing and Midwifery Council. Announcement of the Thailand Nursing and Midwifery Council on Emergency Nursing Practice, B.E. 2020. Bangkok: Thailand Nursing and Midwifery Council. 2020. Thai.
30. Choodum N, Lohitthai S, Chuachomket N. Competencies of professional nurses in the hospital. JRTAN. 2023; 24(3): 31-8. Thai.
31. Aranya J, Seelanan P. Knowledge and understanding in forensic science of the medical personnel at Paknamchumphon Hospital and Tungtago Hospital in Chumphon Province. SDU. 2021; 18(1): 105-23. Thai.